

(Archief Drenthe, 2018)



HET GEMEENSCHAPPELIJK LANDBOUWBELEID 2023-2027 EN 7E ACTIEPLAN NITRAATRICHTLIJN

SCRIPTIE: IN HOEVERRE HEEFT HET NIEUWE GLB EN 7E ACTIEPLAN
NITRAATRICHTLIJN INVLOED OP HET BEDRIJFSRESULTAAT VAN EEN
AKKERBOUWER MET 100 HECTARE IN DRENTHÉ?

STUDENT:	JELLE BOUWHUIS
KLAS:	4BT (AGROTECHNIEK EN MANAGEMENT)
DOCENT:	WOLTER VAN DER KOOIJ
DATUM:	12 JUNI 2023

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid van 2023-2027 en het 7^e actieplan nitraatrichtlijn

Scriptie: In hoeverre heeft het nieuwe GLB en 7^e actieplan
nitraatrichtlijn invloed op het bedrijfsresultaat van een akkerbouwer
met 100 hectare in Drenthe?

DISCLAIMER

Dit rapport is gemaakt door een student van Aeres Hogeschool als onderdeel van zijn/haar opleiding. Het is géén officiële publicatie van Aeres Hogeschool. Dit rapport geeft niet de visie of mening van Aeres Hogeschool weer. Aeres Hogeschool aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade voortvloeiend uit het gebruik van de inhoud van dit rapport.

Auteur: Jelle Bouwhuis
Studentnummer: 3027868
Opleiding: Agrotechniek en management
Plaats: Witteveen
Datum: 12-06-2022
Afstudeerdocent: Wolter van der Kooij

Voorwoord

Mijn naam is Jelle Bouwhuis en ik zit momenteel in de afstudeerfase van de opleiding Agrotechniek en Management aan de Aeres Hogeschool Dronten. Een van de onderdelen van de afstudeerfase is het schrijven van een afstudeerwerkstuk. Voor u ligt het afstudeerwerkstuk waarvan de hoofdvraag luidt: In hoeverre heeft het nieuwe GLB en 7^e actieplan nitraatrichtlijn invloed op het bedrijfsresultaat van een akkerbouwer met 100 hectare in de Drenthe? De vraag kwam vanuit Delphy waar ik ook mijn afstudeerstage doe. Dit bedrijf richt zich op het advies en onderzoek in de akkerbouw. Daarnaast kreeg ik zo de kans om meer kennis te krijgen van de ingewikkelde invulling van het GLB. Op voorhand had ik nog niet in de gaten dat het daadwerkelijk zulke gevolgen had voor de sector. Dit maakte het nadien nog extra boeiend om hier verder onderzoek naar te doen.

Ik wil graag mijn afstudeerdocent, Wolter van der Kooij, bedanken voor de begeleiding en ondersteuning bij het schrijven van dit afstudeerwerkstuk en Delphy voor de input van het afstudeerwerkstuk en de materialen die gebruikt kunnen worden.

Witteveen, 12 juni 2023

Jelle Bouwhuis

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	4
Zusammenfassung	5
1. Inleiding.....	6
1.1 <i>Breder kader</i>	<i>6</i>
1.2 <i>Context.....</i>	<i>7</i>
1.2.1 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid tot 2022	7
1.2.2 Het Gemeenschappelijke landbouwbeleid 23-27	8
1.2.3 Verhoogde kosten door GLB	11
1.2.4 Bouwplan	11
1.2.5 Inkomen akkerbouwer	12
1.3 <i>Knowledge gap, onderzoeksvragen en doelstelling.....</i>	<i>14</i>
1.4 <i>Afbakening.....</i>	<i>15</i>
2. Materiaal en methode	16
2.1 <i>Indeling van de vragen</i>	<i>16</i>
2.2 <i>Betrouwbaarheid en validiteit</i>	<i>16</i>
3. Planning	17
4. Resultaten	18
4.1 <i>Resultaat deelvraag 1.....</i>	<i>18</i>
4.2 <i>Resultaat deelvraag 2 & 3</i>	<i>20</i>
5. Discussie.....	23
6. Conclusies en aanbevelingen	25
6.1 <i>Conclusie.....</i>	<i>25</i>
6.2 <i>Aanbeveling</i>	<i>26</i>
Bibliografie	28
Bijlagen.....	32

Samenvatting

Sinds 2023 is er een nieuw Gemeenschappelijk landbouwbeleid en is het 7^e actieplan nitraatrichtlijn van kracht. Hierover ontstonden veel vragen omdat deze nieuwe wetgeving zeer complex is. Met name de nieuwe verplichtingen en de nieuwe manier van uitbetalen van hectarepremie leidde tot veel vragen. De hectaretoeslag is voor veel bedrijven een belangrijke neveninkomst. Dit onderzoek is gedaan om de complexe materie helder en overzichtelijk te krijgen en om inzicht te geven hoe een bedrijf om moet gaan met het nieuwe Gemeenschappelijk landbouwbeleid en het 7^e actieplan nitraatrichtlijn. Daarnaast is dit onderzoek een hulpmiddel om inzicht te krijgen welke keuzes er gemaakt kunnen worden om uiteindelijk financieel een goed bedrijfsresultaat te halen.

De hoofdvraag van dit onderzoek is: In hoeverre heeft het nieuwe GLB en 7^e actieplan nitraatrichtlijn invloed op het bedrijfsresultaat van een akkerbouwer met 100 hectare in de Drentse veenkoloniën? Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden is er bekeken welke bouwplannen interessant zijn, wat deze bouwplannen opleveren en welke eco-premie bij dit bouwplan hoort. De bouwplannen zijn allemaal gangbaar in Drenthe en zijn reëel om naar over te stappen. Om de berekeningen te maken wat interessant is, zijn rekentools gebruikt van Delphy en Component Agro. Deze zijn altijd up-to-date en geven een helder inzicht in wat het saldo is van een bepaald bouwplan en welke eco-premie er behaald kan worden met bepaalde eco-regelingen en gewassen. Het streven is uiteindelijk een zo hoog mogelijk bedrijfssaldo en tegelijkertijd voldoen aan de verplichtingen op de lange termijn.

Uit de resultaten van het onderzoek is gebleken dat het zeer nuttig is om te bekijken welk bouwplan het hoogste saldo geeft en waarmee ook eco-premie kan worden ontvangen. Er kan namelijk vaak met een relatief kleine aanpassing veel eco-premie worden ontvangen.

Zusammenfassung

Seit 2023 ist eine neue Gemeinsame Agrarpolitik und gilt der 7. Nitrat-Aktionsplan. Dazu gab es viele Fragen, denn diese neue Gesetzgebung ist sehr komplex. Insbesondere die neuen Verpflichtungen und die neue Art der Zahlung der Hektarprämie haben viele Fragen aufgeworfen. Die Hektarprämie haben viele Fragen aufgeworfen. Die Hektarprämie ist für viele Betriebe ein wichtiges Nebeneinkommen. Diese Studie wurde erstellt, um die komplexe Materie klar und verständlich zu machen und einen Einblick zu geben, wie ein landwirtschaftlicher Betrieb mit der neuen Gemeinsamen Agrarpolitik und der 7. Nitrat Aktionsplan umgehen sollte. Darüber ist diese Studie ein Instrument, das Aufschluss darüber gibt, welche Entscheidungen getroffen werden können, um letztendlich ein gutes finanzielles Betriebsergebnis zu erzielen.

Die Hauptfrage dieser Studie lautet: Inwieweit beeinflussen die neue GAP (In den Niederlanden) und der 7. Nitrat-Aktionsplan das Betriebsergebnis eines Landwirts mit 100 Hektar in den Torfkolonien von Drenthe? Um diese Hauptfrage zu beantworten, ist untersucht, welche Anbaupläne interessant sind, was diese Anbaupläne produzieren und welche Ökoprämie zu diesem Anbauplan gehört. Die Anbaupläne sind alle in Drenthe, üblich und es ist realistisch dorthin zu wechseln. Um zu berechnen, was interessant ist, wurden Berechnungstools von Delphy und Component Agro verwendet. Diese sind immer auf dem neuesten Stand und geben einen klaren Einblick, wie die Bilanz eines bestimmten Anbauplans aussieht und welche Öko-Prämie mit bestimmten Öko-schema und Kulturen erzielt werden kann. Letztlich geht es darum, die Betriebsbilanz zu maximieren und gleichzeitig die langfristigen Verpflichtungen zu erfüllen.

Die Ergebnisse der Studie haben gezeigt, dass es sehr nützlich ist, zu sehen, welcher Anbauplan die höchste Bilanz aufweist und mit welchem die Öko-prämie erzielt werden kann. In der Tat kann oft mit einer relativ geringen Anpassung eine hohe Ökoprämie erzielt werden.

1. Inleiding

1.1 Breder kader

De student heeft dit onderwerp samen met Delphy gekozen. Het onderwerp Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) heeft namelijk veel gevolgen voor Delphy zelf, maar nog meer voor de klanten van Delphy.

Vanaf 2023 is er sprake van een nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en gaat het 7^e actieprogramma nitraatrichtlijn (7APN) in. Het 7APN zijn regels die als doel hebben om verontreiniging door nitraatuitspoeling door de agrarische sector tegen te gaan. Het GLB richt zich vooral op het promoten van ecologische activiteiten door hiervoor beloningen te geven wanneer een agrariër op zijn grond meer ecologische activiteiten toepast (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2022).

Het GLB is in 1962 in het leven geroepen door 6 landen. Het is het oudste beleidsterrein van de EU. Het GLB heeft 3 doelstellingen, dit is om betaalbaar, veilig voedsel van hoge kwaliteit te maken voor burgers van de Europese Unie, een redelijke levensstandaard voor landbouwers en een instandhouding van de natuurlijke hulpbronnen en respect voor het milieu (Gemeenschappelijk landbouwbeleid, 2023).

Naast het GLB is er ook het 7APN. Het 7APN richt zich met name op de waterkwaliteit. Een goede waterkwaliteit is van groot belang voor burgers, de natuur en de agrarische sector. De nitraatrichtlijn heeft tot doel om waterverontreiniging vanuit de agrarische sector te verminderen. Door maatregelen op te leggen, wordt geprobeerd dat chemische middelen en nitraat niet uitspoelen naar het grond- en oppervlakte water. Nederland is verplicht om iedere 4 jaar een plan in te dienen bij de Europese Commissie hoe het mestbeleid wordt verbeterd om ook de waterkwaliteit te verbeteren (Ministerie van Algemene Zaken, 2021).

In Nederland stijgen de grondprijzen doordat er schaarste is aan landbouwgrond. Reden hiervoor is dat er meer grond naar natuur gaat, er meer zonne-akkers nodig zijn en meer woningbouw (DCA MultiMedia, 2018). Door deze schaarste heeft Nederland gemiddeld de hoogste grondprijs van Europa (DCA MultiMedia, 2018a). Door het nieuwe GLB en 7APN worden boeren verplicht om bufferstroken langs watergangen te leggen en vanaf 2024 minstens 4% van het areaal niet-productief te houden (Graumans, 2022). Volgens DCA MultiMedia (2022) staat het inkomen van de akkerbouwer zelfs zwaar onder druk. Dit komt mede door het komende GLB-beleid, maar ook door de stijgende energieprijzen waar akkerbouwers mee te maken hebben.

Het doel van het komende GLB en het 7APN is om de agrarische sector verder te verduurzamen. Hiervoor zijn regels en wetten opgesteld om dit te realiseren. Deze regels hebben echter veel impact op het bouwplan, de bedrijfsvoering en het optimaal benutten van de grond. Veel vragen komen bij akkerbouwers naar boven: Welke nieuwe verplichtingen kunnen financiële gevolgen hebben? Is er sprake van verhoogde kosten voor de akkerbouwer? Hoe kan een akkerbouwer met minimale inlevering van gewassensaldo toch nog een goede beloning krijgen door eco-premies? Om te achterhalen wat een boer het beste kan doen, zal op bedrijfsniveau moeten worden beoordeeld.

Daarom is het van belang om te onderzoeken wat de gevolgen van het nieuwe GLB en het 7APN voor een akkerbouwer kunnen zijn. Door te achterhalen als er nu, of in de toekomst, iets veranderd moet worden op het bedrijf, heeft een akkerbouwer inzicht in de toekomst. Hierdoor kan een boer anticiperen in de bedrijfsvoering. De vraag kan als volgt gesteld worden: Hoe kan een akkerbouwer met een tot nu toe traditioneel bouwplan, zijn bouwplan optimaal invullen? Voordat dit duidelijk gemaakt kan worden, moet er gekeken worden wat het nieuwe GLB en 7APN inhoudt. Dit wordt in 1.2, context, beschreven. Daarnaast zal gekeken worden welk gebied er onderzocht wordt en welke gewassen daar verbouwd worden. Om een beeld te krijgen van de inkomsten worden de saldo's van de bouwplannen met elkaar vergeleken.

1.2 Context

Om een beeld te krijgen van het onderzoek zal er onderzocht moeten worden wat er al duidelijk is in de literatuur. Daarnaast zal er in dit onderdeel literatuur uitgelicht worden die nodig zal zijn voor het onderzoek.

1.2.1 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid tot 2022

Oorspronkelijk beleid

In 1958 is het verdrag van Rome ingesteld. Sinds dit verdrag kreeg de landbouw binnen de Europese Economische Gemeenschap, zoals de EU toen heette, een veel grotere rol. Zo werden landbouwproducten betrokken bij het vrije verkeer van goederen, maar tegelijkertijd kreeg de overheid de mogelijkheid om in te grijpen in de landbouwsector. Om de landbouw in te richten en dit Europees op te pakken werd het GLB opgericht. De doelstellingen waren als volgt en zijn nadien niet meer gewijzigd (Nègre, 2022):

- De productie van de landbouw verhogen en optimaal gebruik maken van techniek en productiefactoren.
- De boeren een redelijke levensstandaard verzekeren.
- De markt in agrarische goederen stabiliseren.
- De voedselvoorziening veilig stellen.
- Redelijke prijzen voor de consument waarborgen.

In de jaren erna wordt er steeds meer voedsel geproduceerd en komt er steeds meer voedsel op de markt. Maar door de overproductie daalde het inkomen van de akkerbouwers. Daarom stelde Sicco Mansholt voor om op grote schaal te moderniseren. Dit werd gedaan door het optimaliseren van het betaalde areaal en het samenvoegen van boerderijen om grotere boerenbedrijven te creëren.

In 1984 voerde de EU een quotaregeling in. Dit werd gedaan om de overproductie te beperken. Hierdoor mochten boeren produceren tot een vooraf vastgestelde hoeveelheid. Als een boer meer produceerde moest hij daarover heffing betalen.

In een aantal opzichten stabiliseerde de landbouw zich na 1990. De productiegroei vlakke af en in 1992 werd het GLB voor het eerst echt aangepast. Vanaf 1992 werd er geen rechtstreekse inkomenssteun meer uitgekeerd, maar veranderde het naar subsidies op productieniveau. Daarnaast werden er twee doelen bij het GLB gevoegd, namelijk: De voedselkwaliteit verbeteren en het milieu beschermen (Europese Raad & Raad van de EU, 2021).

Vanaf 2013 was er een hervorming van het GLB. Het nieuwe GLB moest de klimaatverandering, het dierenwelzijn, de voedselveiligheid en het duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen tegemoet komen. Hierdoor werd ingesteld dat er 's winters vergroening moest komen, de steun werd gelijk verdeeld over boeren, grote landbouwbedrijven werden beperkt in de steun, er werd aanvullende steun gegeven voor kleine bedrijven en jongeren werden gestimuleerd om een baan te zoeken in de landbouw (Europese Raad & Raad van de EU, 2021).

ANLb

In 2016 werd ook het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) ingevoerd. Onder het GLB valt het plattelandontwikkelingsprogramma (POP3), hierin speelt het ANLb een grote rol (BIJ12, 2023). Het ANLb werkt via collectieven. Deze collectieven werken samen met landbouwers en geven een vergoeding uit wanneer boeren bijdragen aan verbetering van waterkwaliteit, bijdragen aan klimaatdoelen of verbeteren en beschermen van dieren in de omgeving (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2023).

1.2.2 Het Gemeenschappelijke landbouwbeleid 23-27

Vanaf 2023 is het nieuwe GLB en het 7APN van toepassing. Het GLB is vooral gericht op de vergroening van de landbouwpraktijken. Boeren worden aangemoedigd om maatregelen te nemen om de biodiversiteit te beschermen en de bodemkwaliteit te verbeteren, daarnaast wordt er gestimuleerd om meer gebruik te maken van duurzame landbouwmethoden zoals biologische landbouw (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2023b).

Het 7APN is een maatregel van de Europese Unie die zich vooral richt op de verontreiniging van het grondwater door nitraten uit de landbouw te verminderen. Dit actieplan is sinds 2021 ingegaan en loopt net als het GLB tot 2027. Het bevat maatregelen om het gebruik van meststoffen te verminderen, het verbeteren van de drinkwaterkwaliteit en de verdere bescherming van waterwingebieden (Countus, 2022).

Betaling

Nu het nieuwe GLB en 7APN van toepassing zijn, is er ook een andere manier van uitbetaling per hectare. Tot 2023 kreeg elke boer per hectare een vast bedrag aan subsidie, dit was een betalingsrecht. Per hectare kreeg een boer in 2021 nog €259,73, in 2022 werd dat bedrag €241,00. Daarnaast kreeg een akkerbouwer ook nog 104 euro wanneer er werd voldaan aan de vergroeningspremie. Dit kwam dus neer op een toeslag van €345,00 per hectare in 2022. Voor veel akkerbouwers was dit naast de teelt van de gewassen een belangrijke inkomstenbron (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2021).

Het GLB is onderverdeeld in 2 pijlers. Onder pijler 1 vallen directe betalingen door hectaretoeslagen en daar valt ook steun voor jonge landbouwers onder. Onder pijler 2 vallen betalingen doormiddel van subsidies op het gebied van innovaties en investeringen. In 2020 en 2023 was het totaal 818 miljoen euro, waarvan 732 miljoen uit de eerste pijler en 86 miljoen uit de tweede pijler. Vanaf 2023 is dat 659 miljoen euro in de eerste pijler en 159 miljoen euro in de tweede pijler. Dit betekent dus dat er met het nieuwe GLB minder geld beschikbaar is voor directe betalingen en er meer geld gaat naar geld in subsidies. 77 miljoen

van de tweede pijler in 2023 is bestemd voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (Silvis et al., 2021).

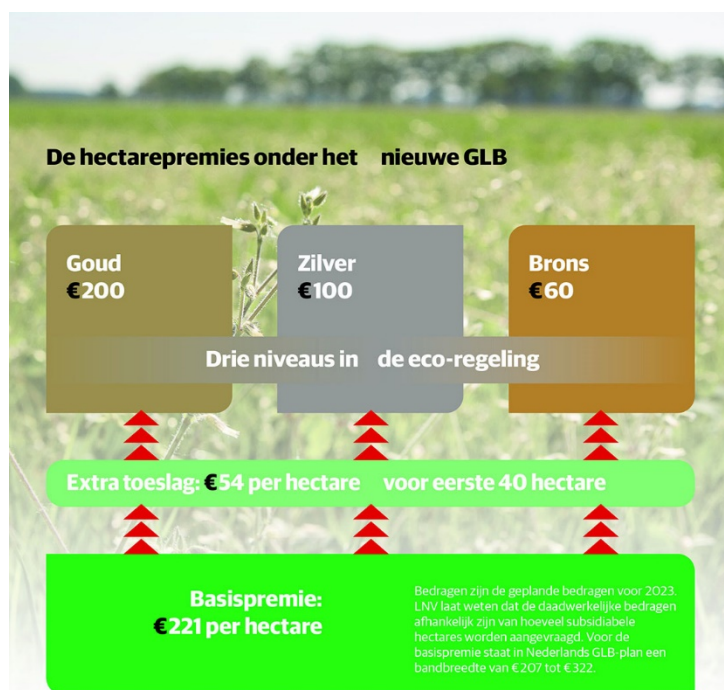
Basispremie

Nu bestaat er in plaats van een basisvergoeding, een systeem waarbij er een basispremie is en daarbovenop een extra beloning te ontvangen is door verschillende activiteiten te ondernemen die ten goede komen aan de bodem en lucht, de biodiversiteit, het water, klimaat en landschap. Om mee te doen aan het GLB moet worden voldaan aan 10 goede land- en milieucondities (GLMC's). Wanneer aan deze condities wordt voldaan wordt de basispremie ontvangen (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2022). De basispremie is in 2023 €220,00 en over de eerste 40 hectare wordt nog €54 extra ontvangen. Van de GLMC's zijn er ook enkele verplicht vanuit het 7APN, hier moet dus ook aan worden voldaan als er niet aan de basispremie wordt ontvangen (Countus, 2023).

Eco-regelingen

Om meer te ontvangen dan de basispremie kan een agrariër er voor kiezen om mee te doen aan eco-regelingen. Er zijn op 1 maart 2023 22 eco-regelingen (zie bijlage 1) opengesteld. Voor elke eco-regeling kunnen punten worden gescoord op: klimaat, bodem, water, landschap en biodiversiteit. Daarnaast hangt er aan elke eco-activiteit een waarde per hectare. Vanaf een bepaalde waarde en een bepaald aantal punten komt een agrariër in de schaal brons, zilver of goud. In de schaal brons krijgt een agrariër €60 boven op de basispremie, bij zilver €100 en bij goud €200. Zoals in figuur 1 te zien is, bestaat de hectare premie onder het GLB uit stapeling van een basispremie, een toeslag voor de eerste 54 hectare en een toeslag voor de mate waarop er gescoord is in de eco-regeling (Countus, 2023).

Figuur 1: hectarepremies onder het GLB (Peter Roek, 2022)



Verplichtingen

Naast regelingen die kunnen worden getroffen om geld te ontvangen, zijn er ook zaken die met het nieuwe GLB-beleid verplicht zullen worden. Namelijk de GLMC's.

De GLMC's zijn:

GLMC 1: Oppervlakte blijvend grasland gelijk houden

GLMC 2: Veenweiden en wetlands beschermen

GLMC 3: Stoppels niet verbranden

GLMC 4: Aanleggen van bufferstroken naast waterlopen

GLMC 5: Tegen gaan van erosie

GLMC 6: Bedekken van de bodem

GLMC 7: Roteren van gewassen op bouwland

GLMC 8: Minimaal 4% van het bouwland niet productief houden

GLMC 9: Beschermen van blijvend grasland dat ecologisch kwetsbaar is

GLMC 10: Aanleggen van bufferstroken naast droge waterlopen

(Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2022)

In de volgende alinea's worden de belangrijkste GLMC's benoemd die direct invloed hebben op elke akkerbouwer. De andere GLMC's zullen niet direct invloed hebben op de inrichting van de percelen en van het bouwplan.

Bufferstroken

Hetgeen dat het meeste verandering met zich meebrengt zijn de verplichte bufferstroken, GLMC 4 en GLMC 10. Aangezien dit ook verplicht is voor het 7APN, zijn ook boeren die niet mee doen aan de basispremie, verplicht deze bufferstroken aan te leggen. Op deze strook mag niet worden bemest, mag geen gewasbescherming worden gebruikt en mag niet geoogst worden. Er mag op deze strook wel gemaaid worden, maar het mag niet worden gebruikt als humane of dierlijke consumptie. Ook telt deze strook dus niet mee in de mestplaatsingsruimte.

De bufferstroken zijn in beginsel 5, 3, 1 of 0,50 meter breed. De bufferstrook langs ecologisch kwetsbare sloten moet 5 meter zijn, langs natte sloten 3 meter en langs een droge sloot 1 meter. Wanneer de oppervlakte van de bufferstroken hierdoor meer dan 4% van de oppervlakte van het totale perceel beslaat, mag de bufferstrook van 5 meter naar 3 meter en van 3 meter naar 1 meter. Wanneer de bufferstroken dan nog steeds meer beslaan dan 4%, mogen de bufferstroken van 3 naar 1 meter en van 1 naar 0,5 meter. Bij de teelt van o.a. aardappelen, uien en bloembollen moet een minimale bufferstrook worden aangehouden van 1,5 meter (Dijkstra, 2023).

4% niet productief

Volgens het nieuwe GLB is het verplicht om 4% van het bouwland Niet-productief te houden. Dit is volgens GLMC 8 (Berkhout et al., 2021). Wanneer er niet mee wordt gedaan aan de eco-activiteiten en alleen de basispremie wordt aangevraagd, hoeft er ook niet worden voldaan aan de eis om 4% niet-productief bouwland te hebben. Dit geldt echter alleen voor 2023 in verband met de voedseltekorten als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Bepaalde landschapselementen als sloten, houtige elementen of vijvers worden ook gezien als niet

productief en gelden met een factor, waardoor deze in oppervlakte bijvoorbeeld dubbel kunnen meetellen (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2022).

Gewasrotatie

Tot slot wordt ingegaan op GLMC 7. Volgens GLMC 7 is het verplicht om op minimaal 1/3 van het areaal bouwland, elk jaar een ander gewas te telen. Daarnaast is het verplicht op zand- en lössgrond eens per 4 jaar een rustgewas te telen en vanaf 2027 wordt dat eens per 3 jaar. Onder rustgewassen die tellen als verplichting, vallen onder andere granen, oliehoudende gewassen en bolgewassen. Ook kan een gewas als rustgewas worden geteld, wanneer deze voor 1 september gerooid is en is ingezaaid met een vanggewas (zie bijlage 2). De lijst van verplichte rustgewassen verschilt van de lijst van rustgewas die meegeteld kan worden als eco-activiteit (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2022).

1.2.3 Verhoogde kosten door GLB

Bij verschillende akkerbouwers zal het verschillen wat de kosten zijn om te voldoen aan de eisen van het GLB. Hierdoor is de kans aanwezig dat de kosten dusdanig hoog zijn, dat boeren niet mee zullen doen met het nieuwe GLB. Wanneer boeren niet voldoen aan de wettelijke eisen, worden zij gekort op grondgebonden betalingen (toeslagen) en daarnaast zullen zij ook niet in aanmerking komen voor bepaalde subsidies.

Uit het onderzoek komt naar voren dat telers van zetmeelaardappelen fors geraakt kunnen worden en de toeslag doormiddel van eco-premies niet aantrekkelijk genoeg is om mee te doen (Berkhout, 2021). Zetmeelaardappelen hebben een groot aandeel in het bouwplan van veel Drentse akkerbouwers, daarom wordt hierin verder gegaan in de volgende paragraaf.

1.2.4 Bouwplan

Om inzicht te krijgen in het bouwplan dat in Drenthe gangbaar is, is er literatuur gezocht waarbij dit inzichtelijk wordt gebracht. In Drenthe wordt veelal gesproken over een veenkoloniaal bouwplan, een bouwplan dat in de Drentse veenkoloniën, maar ook in andere delen van Drenthe veel voorkomt. Een veenkoloniaal bouwplan als begrip bestaat uit 50% fabrieksaardappelen (Wageningen University & Research et al., 2021).

Bouwplan in Drenthe

Op dit moment zijn nog altijd de aardappelen en de suikerbieten, de meest belangrijke landbouwproducten die in de veenkoloniën geproduceerd worden (Louis Bolk Instituut et al., 2022).

Zoals te zien is in tabel 1, zijn ook tegenwoordig in Drenthe nog altijd 79% van de aardappelen, zetmeelaardappelen. In totaal staat op meer dan een derde van het totale areaal aan akkerbouwgrond in Drenthe zetmeelaardappelen. Daarnaast zijn suikerbieten, gerst en tarwe gewassen die veel voorkomen in Drenthe. De laatste 7 jaar zijn er ook steeds meer akkerbouwers in Drenthe uien gaan telen en wordt dit vaak vervangen door granen omdat akkerbouwers vastzitten aan de aandelen van AVEBE, de aardappelzetmeelfabriek, of aan het quotum van Cosun, de bietenfabriek (H. Boer, persoonlijke communicatie, 2023).

Tabel 1: gewassen in percentage en ha, Drenthe (bijlage 3)

	Totaal oppervlakte Drenthe (ha)	Percentage van totaal oppervlakte Drenthe
Zetmeelaardappelen	22.551	37,0%
Consumptieaardappelen	4.407	7,2%
Suikerbieten	12.601	20,7%
Tarwe	4.125	6,8%
Gerst	7.893	13,0%
Uien	2.307	3,8%
Overige gewassen	6.999	11,5%
Totaal:	60.883	100%

Volgens Spruijt et al. (2013) geeft meer graan in het bouwplan een lager algeheel bouwplansaldo. Een verruiming van het bouwplan zou in theorie een hogere opbrengst moeten behalen van de aardappelteelt. Nu is het echter zo, dat de hogere opbrengst die de aardappels op moeten leveren door meer graan te telen, niet opgaat. Door 1 op 3 zetmeelaardappelen te telen in plaats van 1 op 2, zou het gemiddelde saldo per hectare over het bouwplan met 92 euro dalen. Dit geeft ook aan dat de verplichte rustgewassen het nieuwe GLB zullen leiden tot een lager gemiddeld saldo per hectare.

1.2.5 Inkomen akkerbouwer

Naar verwachting zullen er aan het nieuwe GLB ook kosten verbonden zijn. Daarom zal in deze paragraaf toegelicht worden wat het inkomen van akkerbouwers van de laatste jaren was. Zo kan er later in het onderzoek onderzocht worden als de akkerbouwsector deze nieuwe veranderingen omtrent het nieuwe GLB financieel kunnen dragen.

Volgens Wageningen University & Research (2020) is in de coronacrisis de markt voor consumptieaardappelen bestemd voor de industrie ingestort. In 2019 werd in Nederland in Totaal 78.887 ha consumptieaardappelen verbouwd, daarvan werd 4.073 ha in Drenthe verbouwd. In tabel 2 is te zien dat bij een opbrengst van 49.476 kg per hectare (de gemiddelde opbrengst in Nederland) de kosten per kg afgeleverd product €0,138 is. Hierin is ook te zien dat de hoogste kosten komen van de gewasbeschermingsmiddelen, de grondbewerking, het pootgoed en de eventuele kosten van grond. Onder grond valt huur of rente en aflossing.

Tabel 2: indicatie van kosten en kostprijs van consumptieaardappelen (euro per ha; 2014-2018)

Opbrengst- of kostenpost	Bron	
Afgeleverd product (kg / ha)	Informatienet	49.476
Pootgoed	Informatienet	1.049
Meststoffen	Informatienet	413
Gewasbescherming	Informatienet	757
Energie: diesel	Informatienet	241
Energie: stroom	Informatienet	82
Overige kosten	Informatienet	149
Loonwerk	Informatienet	318
subtotaal (TTK)		3.009
Grondkosten	Informatienet	750
Gebouwen	Informatienet /KWIN	784
Bewerkingskosten exclusief loonwerk	Informatienet /KWIN	2.008
Overig (incl. waterschapslasten en OZB)	Informatienet	295
Totaal vaste kosten		3.837
Totale kosten per ha		6.846
Kostprijs per kg afgeleverd product		0,138

Bron: Bedrijveninformatienet en Kwantitatieve Informatie 2018, bewerking Wageningen Economic Research.

De resultaten per bedrijf verschillen wel sterk, zo blijkt uit het onderzoek dat is gedaan door de Wageningen University & Research (2020). Dit heeft te maken met onder andere de moderniteit van de gebouwen en mechanisatie, de schaalgrootte en de opbrengst die het bedrijf van zijn land haalt.

Akkerbouwers telen diverse producten, maar de totale inkomsten van akkerbouwers was tussen 2014 en 2018 voor 25% te danken aan de consumptieaardappelen en voor 17% te danken aan pootaardappelen. Hierdoor nemen aardappelen dus een groot aandeel van het totale inkomen van een akkerbouwer in beslag.

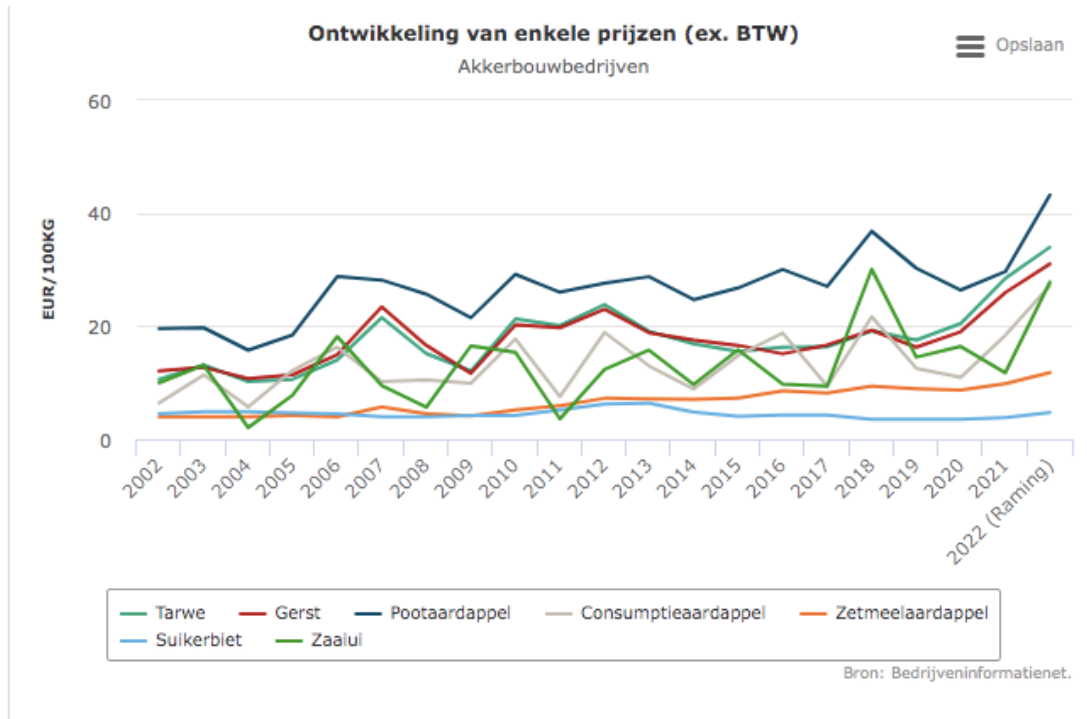
Jaarlijks wordt er ongeveer 4 miljoen ton aardappelen verwerkt tot diverse aardappelproducten. In tijd van corona kon daarvan 1 tot 1,5 miljoen ton niet worden verwerkt. Dit komt neer op een geschat omzetverlies van 390 tot 585 miljoen euro. Dit drukt de prijs voor telers (Wageningen University & Research, 2020).

Het gemiddelde inkomen van de akkerbouwers is in 2022 sterk gestegen, zo is bij extensieve gewassen als granen een prijsstijging van 20% geraamd, bij aardappelen wordt een prijsstijging voorzien van 50% en bij uien wordt zelfs een verdubbeling gezien (Wageningen University & Research, 2022a). De prijs die leden van Cosun gemiddeld uitbetaald kregen voor de geleverde suikerbieten met gemiddelde kwaliteit voor het teeltseizoen van 2022 is €65,24. In 2021 was dit €38,91 (DCA MultiMedia, 2023). Wat opvalt is dat de prijsstijgingen van vooral de extensieve gewassen een sprong hebben gemaakt.

Het bouwplan van zetmeelaardappeltelers bestaat grotendeels uit zetmeelaardappelen, suikerbieten en granen. Zetmeelaardappeltelers leveren veelal aan AVEBE. AVEBE zet veel van het zetmeel om in eiwit voor humane consumptie, hierdoor kan AVEBE voor het teeltseizoen 2022 ook een betere prijs uitbetalen (Wageningen University & Research, 2022).

Wat naar voren komt in tabel 3, is dat de zetmeelaardappel een stabiele markt is en dat deze langzaam stijgt. Consumptieaardappelen verschillen per jaar erg in prijs, dit maakt het onzekerder voor akkerbouwers om consumptieaardappelen te telen.

Tabel 3, Marktprijzen van verschillende akkerbouwgewassen (Van der Meulen, 2022)



1.3 Knowledge gap, onderzoeksvragen en doelstelling

Over het GLB is dus al veel bekend. Er is al veel onderzoek gedaan naar het GLB, maar hoe het GLB en het 7APN met elkaar verbonden zijn en wat precies de regels hiervan zijn is erg ingewikkeld. Waar echter nog weinig onderzoek naar is gedaan, is naar wat voor invulling een agrariër aan het GLB kan geven. Dit heeft met name te maken met de complexiteit van het GLB. Het verschilt per individueel bedrijf. Daarnaast is vanuit de Wageningen Universiteit veel onderzoek gedaan naar de inkomstenderving van akkerbouwers van het nieuwe GLB. Wat nog niet bepaald is, is hoe dit uitpakt op het veelal intensievere bouwplan dat in Drenthe gangbaar is. Dit is echter wel van belang, omdat akkerbouwers inzicht moeten krijgen wat de gevolgen zijn wanneer zij mee doen met het GLB en wat voor invloed het heeft wanneer zij naar een hogere eco-premie willen. Om deze redenen is de volgende hoofdvraag voor dit onderzoek tot stand gekomen:

Welke financiële effecten hebben het nieuwe GLB en het 7^e Actieplan nitraatrichtlijn op het bedrijfsresultaat van een akkerbouwer met 100 hectare in Drenthe?

Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden, zijn er de volgende deelvragen opgesteld:

- 1. Wat zijn de financiële gevolgen van de nieuwe verplichtingen van het GLB en het 7^e Actieplan nitraatrichtlijn?**
- 2. Welke keuzemogelijkheden zijn interessant voor een akkerbouwbedrijf van 100 hectare in Drenthe?**
- 3. Wat zijn de gevolgen van de verschillende keuzemogelijkheden op het bedrijfsresultaat van een akkerbouwbedrijf van 100 ha in de Drenthe in 2024?**

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in hoeverre een teler, zijn bedrijf moet aanpassen om een zo hoog mogelijk saldo per hectare te krijgen. Hierdoor wordt het overzichtelijker om op bedrijfsniveau te kijken hoe gemakkelijk of moeilijk het is om eco-premie te ontvangen en wat verdere financiële gevolgen zijn door de veranderingen van het nieuwe GLB en het 7APN.

1.4 Afbakening

Bij het onderzoek wordt vooral ingegaan op welke financiële effecten het nieuwe GLB heeft op akkerbouwers op het gebied van directe inkomsten of verliezen. Daarom wordt er niet ingegaan op eventuele bijkomende voordelen van een verruiming van het bouwplan zoals een verbeterd bodemleven of betere beworteling in de bodem.

2. Materiaal en methode

In dit hoofdstuk is beschreven hoe het onderzoek is uitgevoerd en welke materialen en instrumenten zijn gebruikt om het onderzoek uit te voeren. Het onderzoek dat is gedaan, is vooral een kwantitatief onderzoek. Er zijn namelijk data en onderzoeken die al bekend zijn verwerkt tot een duidelijker en overzichtelijker beeld. Er is gebruik gemaakt van de tool van componentagro, die berekent met welke maatregelen er brons, zilver of goud wordt gehaald. Er is bewust niet gekozen voor de tool van RVO, omdat deze nog fouten bevat (Delphy, 2023). Ook is er gebruik gemaakt van een tool van Delphy, waarbij bouwplannen kunnen worden berekend, deze is ook gebruikt om voor klanten in beeld te brengen wat het gewas per hectare oplevert.

2.1 Indeling van de vragen

Het onderzoek bestaat uit 3 deelvragen. Het antwoord op deze deelvragen, kunnen gezamenlijk een antwoord geven op de hoofdvraag.

Deelvraag 1: Wat zijn de financiële gevolgen van de nieuwe verplichtingen van het GLB en het 7^e Actieplan nitraatrichtlijn?

De eerste deelvraag moet het helder krijgen, welk van de maatregelen die vanaf 2023 verplicht zijn, effect hebben op het bedrijfsresultaat van een akkerbouwer. Deze vraag wordt beantwoord door te berekenen wat het effect is wanneer de verplichtingen gewasrotatie, bufferstroken en 4% niet-productief areaal worden toegepast op een voorbeeldbedrijf.

Deelvraag 2: Welke keuzemogelijkheden in bouwplan zijn interessant voor een akkerbouwbedrijf van 100 hectare in Drenthe?

Door deelvraag 2 te beantwoorden wordt duidelijk wat interessant is om verder te onderzoeken voor deelvraag 3. Hierbij is ten eerste gekeken naar welke bouwplannen op dit moment gangbaar zijn. Daarnaast is gekeken naar welke bouwplannen interessant zijn in Drenthe en waar zij ook in de praktijk op over zouden kunnen stappen. Hier wordt verder op in gegaan onder de uitleg van deelvraag 3.

Deelvraag 3: Wat zijn de gevolgen van de verschillende keuzemogelijkheden op het bedrijfsresultaat van een akkerbouwbedrijf van 100 ha in de Drenthe in 2024?

De laatste deelvraag is beantwoord door de gekozen bouwplannen van deelvraag 2 te onderzoeken. Hierbij is eerst een bouwplan onderzocht wat op dit moment zeer gangbaar is in Drenthe. Dit is intern met Delphy Team akkerbouw Noordoost overlegd. Daarna is er een bouwplan onderzocht waarbij de akkerbouwer voldoet aan de regels op de lange termijn en waarbij hij zo weinig mogelijk veranderd aan zijn bouwplan. Tot slot is er een bouwplan onderzocht waarbij de akkerbouwer ook meedoet voor de eco-premie en waar een akkerbouwer ook daadwerkelijk naar over zou kunnen stappen. Doormiddel van de tool van Component agro waarbij de eco-premie berekend kan worden en de tool van Delphy waarbij een berekening gemaakt wordt van het saldo per hectare, is de financiële opbrengst van het bedrijf in kaart gebracht.

2.2 Betrouwbaarheid en validiteit

Om een goed inzicht te geven voor akkerbouwers is het van belang gebruik te maken van tools die vanuit betrouwbare bronnen zijn samengesteld. Zo wordt de tool van Check

gebruikt en een tool van Delphy. Daarnaast is informatie gehaald van betrouwbare bronnen als het CBS, Wageningen University & Research en het Louis Bolk Instituut.

3. Planning

In tabel 3 wordt de planning weergegeven voor het afstudeerwerkstuk. Het doel is om het werkstuk voor 1 juni te hebben afgerond.

Tabel 4: Deadlines afronding in Juli:

Deadline inleveren	Datum/tijd	Beoordeling:
Vooronderzoek	Maandag 15 mei 2023, 13:00	Uiterlijk 25 mei 2023
Afstudeerwerkstuk	Maandag 12 juni 2023, 13:00	Uiterlijk 23 juni 2023 (met 3 ^e beoordelaar 27 juni)
Eindexamendossier	Maandag 19 juni 2023, 13:00	

Tabel 5: planning afstudeerwerkstuk:

Inleveren vooronderzoek (feedback)	Vrijdag 31 Maart	Week 13
Inleveren vooronderzoek (definitief)	woensdag 12 april	Week 15
Uitslag vooronderzoek	Vrijdag 21 april	Week 16
Deelvraag 1 beantwoorden	Vrijdag 28 april	Week 17
Deelvraag 2 beantwoorden	Donderdag 4 mei	Week 18
Deelvraag 3 beantwoorden	Vrijdag 19 mei	Week 20
Resultaten verwerken	Vrijdag 26 mei	Week 21

4. Resultaten

In dit hoofdstuk wordt het antwoord gegeven op de deelvragen. Deelvraag 2 en deelvraag 3 lopen in elkaar over en worden gezamenlijk besproken.

4.1 Resultaat deelvraag 1

Wat zijn de financiële gevolgen van de nieuwe verplichtingen van het GLB en het 7^e Actieplan nitraatrichtlijn?

In het literatuuronderzoek is beschreven welke verplichtingen van het nieuwe GLB en het 7APN de meeste directe gevolgen hadden voor akkerbouwers. Dat was 4% niet productief, verplichte bufferstroken langs waterlopen en gewasrotatie.

4% niet productief en bufferstroken

In de verplichtingen 4% niet productief en bufferstroken zit een overlapping. Het is namelijk verplicht om 4% te laten liggen, maar de bufferstroken mogen ook worden meegeteld voor die 4%.

In het onderzoek wordt uitgegaan van een akkerbouwer met 100 hectare, 4% van dit areaal, (dus 4 hectare) mag niet beteeld worden en moet dienen als niet-productieve landbouwgrond, omdat sloten ook mee geteld mogen worden als niet-productief areaal, is het in veel gevallen niet het geval dat ook daadwerkelijk 4% van het voorheen beteelde areaal niet meer beteeld mag worden. Volgens Delphy (R. t. Velde, persoonlijke communicatie, 2023) is het gemiddeld areaal sloot per bedrijf in de meeste gevallen tussen 1,25% en 1,50%. Sloten hebben echter de factor 2, waardoor het uiteindelijk wordt meegeteld als tussen de 2,5% en 3%. In dit onderzoek wordt gemiddeld uitgegaan van 2,75%. Daarnaast blijft er dus nog 1,25% over wat aan oppervlakte niet-productief areaal moet worden ingezet op andere plekken, ook bufferstroken kunnen hiervoor meegeteld worden.

Gemiddeld is het saldo per hectare van een akkerbouwer in Drenthe €3416 per hectare. Dit is gemiddeld genomen van wat tot 2023 het meest gangbare bouwplan is, zoals ook bij deelvraag 2 en 3 is besproken. Wanneer een akkerbouwer 100 hectare heeft, het gemiddelde saldo per hectare €3416 is en hiervan 1,25% niet productief moet houden, betekent dat, dat het voor het bedrijf, €4270 kost.

Verplichte bufferstroken

Bij Delphy (R. t. Velde, persoonlijke communicatie, 2023) is het gemiddelde per bedrijf waarbij de gecombineerde opgave is gedaan, 2,25% van het gehele areaal bufferstroken. Dit is meer dan het areaal wat onder niet productief valt en dus de beperkende factor in de meeste gevallen, bufferstroken mogen namelijk meegeteld worden als niet productief. In tabel 6 is weergegeven dat dit bij een gemiddeld saldo van €3416 per hectare, dit over het gehele bedrijf, €7686 kost. Dit is in Tabel 6 naast de kosten voor het 4% niet productief gezet.

Tabel 6: kosten 4% niet productief en bufferstroken

Gemiddeld saldo per hectare	2,25% bufferstroken	1,25 ha niet productief
€3416	€7686	€4270

Gewasrotatie

De verplichting om aan rotatie te doen geeft ook een impact voor het bedrijf. De verplichting waarbij akkerbouwers verplicht zijn om op 1/3 van het areaal jaarlijks een ander gewas te telen geeft nauwelijks verliezen. Akkerbouwers hebben namelijk nagenoeg nooit op meer dan 1/3 van het areaal dat beteeld is, het jaar erop hetzelfde gewas.

Om in 2024 1 keer per 4 jaar een rustgewas te telen, is lastiger. Volgens Delphy (H. Boer, persoonlijke communicatie) was het meest gangbare bouwplan tot 2023 50% aardappels 25% bieten, 10% uien en 15% graan. Hierbij is alleen graan een rustgewas. Hierdoor zal dus 10% meer graan in het bouwplan moeten komen om te voldoen aan de eisen. Vanaf 2027 zal er zelfs 18,3% meer graan in het bouwplan moeten komen.

Het gemiddelde saldo per hectare wanneer met 50% zetmeelaardappels 25% bieten, 10% uien, 7,5% zomergerst en 7,5% wintertarwe is: 3416 euro. Om op 25% van het areaal graan te verbouwen, zullen er 11,77% minder uien, zetmeelaardappelen en suikerbieten verbouwd moeten worden. Hierdoor zal het bouwplan als volgt worden: 44,1% zetmeelaardappelen 22,1% suikerbieten, 8,8% zaaiuien en 12,5% zomergerst en 12,5% wintertarwe.

Zo levert elk gewas relatief evenveel in om plaats te maken voor granen. Hierdoor zal het gemiddelde saldo per hectare uitkomen op €3160. Deze berekening is gemaakt met de saldoberekeningstool van Delphy en uitgewerkt in tabel 7 en tabel 8. In tabel 7 en 8 is te zien dat het saldo per hectare van zetmeelaardappelen, suikerbieten en zaaiuien hoger zijn dan van wintertarwe en zomergerst. De resultaten van de uitkomsten van de berekeningstool zijn te vinden in bijlage 4 en 5.

Tabel 7: Gemiddeld bouwplan tot 2023

Bouwplan 2024	Zetmeelaardappelen	Suikerbieten	Zaaiuien	Wintertarwe	Zomergerst
Hectares	50	25	10	7,5	7,5
Saldo per hectare	€ 3.197,00	€ 3.735,00	€ 6.970,00	€ 1.504,00	€ 986,00
Saldo totaal per gewas	€ 159.850,00	€ 93.375,00	€ 69.700,00	€ 11.280,00	€ 7.395,00
Totaal saldo	€ 341.600,00				

Tabel 8: Gemiddeld bouwplan 2024

Bouwplan 2024	Zetmeelaardappelen	Suikerbieten	Zaaiuien	Wintertarwe	Zomergerst
Hectares	44,1	22,1	8,8	12,5	12,5
Saldo per hectare	€ 3.197,00	€ 3.735,00	€ 6.970,00	€ 1.504,00	€ 986,00
Saldo totaal per gewas	€ 140.987,70	€ 82.543,50	€ 61.336,00	€ 18.800,00	€ 12.325,00
Totaal saldo	€ 315.992,20				

4.2 Resultaat deelvraag 2 & 3

Welke keuzemogelijkheden in bouwplan zijn interessant voor een akkerbouwbedrijf van 100 hectare in Drenthe?

Wat zijn de gevolgen van de verschillende keuzemogelijkheden op het bedrijfsresultaat van een akkerbouwbedrijf van 100 ha in de Drenthe in 2024?

Deelvraag 2 en 3 overlappen elkaar, daarom worden de resultaten van deze deelvragen gezamenlijk beschreven. In het resultaat wordt gekeken naar welke keuzemogelijkheden interessant zijn en welke gevolgen deze keuzemogelijkheden hebben op het bedrijfsresultaat. Om dit uit te vinden, zullen er meerdere scenario's moeten worden getoetst met de GLB-tool en de gewassensaldotool. Met de gewassensaldotool zijn alle gewasbeschermingsmiddelen in kaart gebracht met de prijzen, de opbrengst van product, het zaad- of pootgoed, bemesting, brandstofkosten en loonwerkkosten.

Situatie 1:

In overleg met Delphy zijn 3 varianten gekozen. Ten eerste een bouwplan zoals die tot 2023 het meest gangbaar was, dit is ook onder deelvraag 1 beschreven; 15% graan, 25% suikerbieten, 10% uien en 50% aardappelen. Het gewassensaldo op een bedrijf met 100 hectare is hiermee €341.600 (zoals in bijlage 4 is weergegeven), echter gaat er 2,25 hectare vanaf, dus komt dit neer op ($€341.600 \cdot 0,9775 =$) **€340.746**.

De hectarepremie die dan wordt verkregen is alleen de basispremie (zie bijlage 6). Om aan de eco-premie brons te voldoen, zijn er te weinig punten gescoord op klimaat en water. Daarnaast is de waarde in euro's ook te laag om te voldoen aan brons.

De basispremie is 221 euro per hectare en wordt over 103 hectare verkregen, aangezien de sloten in het nieuwe GLB worden meegerekend als subsidiabel areaal. Daarnaast wordt over de eerste 40 hectare nog eens extra 54 euro verkregen.

Dit is ($€221 \cdot 103 \text{ hectare} + 54 \cdot 40 =$) **€24.921**.

Hiermee komt het bedrijf op een totaal saldo van **€366.521**. Dit is weergegeven in tabel 9.

Tabel 9: bedrijfsresultaat bouwplan tot 2023

Bedrijfssaldo	€340.746
Hectarepremie	€24.921
Totaal	€365.667

Situatie 2:

Ten tweede is er een bouwplan gekozen waarbij wordt voldaan aan GLMC 7, gewasrotatie, waarbij er minimaal één keer in de 4 jaar een rustgewas op het perceel moet staan. Dit bouwplan is als volgt: 50% aardappels, 25% bieten en 25% graan.

Omdat uien hierbij niet mee doen en dit een hoogrenderend gewas is, is het gehele bedrijfsresultaat **€277.932** per hectare (zie bijlage 7).

Wel komt het bedrijf in de eco-premie brons terecht wanneer de bieten voor 1 november gerooid worden en er voor alle bieten en voor 10 hectare van de aardappelen aan een vanggewas wordt geteeld (zie bijlage 8). Dit betekent dat er in totaal €6180 meer kan worden ontvangen aan hectarepremie over het gehele areaal en de sloten. In tabel 10 is weergegeven dat dit neerkomt op een totale hectarepremie van **€31.103** over het gehele bedrijf.

Hiermee komt het bedrijf dan op een totaal saldo van **€309.035**.

Tabel 10: bedrijfsresultaat bouwplan situatie 2

Bedrijfssaldo	€277.932
Hectarepremie	€31.103
Totaal	€309.035

Situatie 3:

Als derde is er een situatie onderzocht waarbij 1 keer in de 3 jaar een rustgewas geteeld wordt. Hiermee zal het bedrijf ook klaar zijn voor de toekomst, omdat het vanaf 2027 verplicht is om 1 keer in de 3 jaar een rustgewas te telen. Hierbij wordt er 33% graan geteeld, 33% zetmeelaardappels, 22% bieten en 11% uien.

Het totale saldo over het bedrijf dat door de gewassen wordt gewonnen ligt met deze situatie op **€301.524** (zie bijlage 9).

Wel komt het bedrijf in de eco-premie zilver, hierdoor wordt er aan hectarepremie **€35.220** verkregen. Het bedrijf komt met dit bouwplan precies in zilver wat betreft waarde. Hierdoor wordt het totale financiële saldo **€336.744**, dit is weergegeven in de tabel 11.

Tabel 11: bedrijfsresultaat bouwplan situatie 3.

Bedrijfssaldo	€301.524
Hectarepremie	€35.220
Totaal	€336.744

Situatie Goud

Om in situatie 3 goud te halen, zal er 2 hectare wintertarwe en 2 hectare zomergerst omgezet kunnen worden in groene braak. Het bedrijfssaldo zal dan zakken:
Het gemiddelde saldo van zomergerst is €986 en van wintertarwe €1504 (zie bijlage 9).
 $€301.524 - 2 \times 1504 - 2 \times 986 = \textbf{€296.544}$

Wanneer de eco-premie goud wordt gehaald, krijgt een akkerbouwer 100 euro per hectare meer dan wanneer de eco-premie zilver wordt gehaald.
Hierdoor wordt er dus wel **€10.300** meer worden gehaald aan hectarepremie. Dit is weergegeven in tabel 12 en hieruit blijkt dat het totale financiële saldo **€342.044** is.

Tabel 12: bedrijfsresultaat met goud

Bedrijfssaldo	€296.544
Hectarepremie	€45.500
Totaal	€342.044

Om de resultaten van de verschillende bouwplannen overzichtelijk te maken, is in tabel 13 uitgewerkt, welk bouwplan, welk bedrijfsresultaat oplevert. In tabel 13 laat het overzicht zien waarbij in situatie 1 het bedrijfsresultaat was, in situatie 2 hoe het bedrijfsresultaat is wanneer er brons wordt gehaald en bij 3 en 4 is het bedrijfsresultaat te zien, wanneer een akkerbouwer voldoet aan de verplichtingen op de lange termijn.

Tabel 13: bouwplannen in vergelijking

Situatie	Bouwplan	Klasse van hectarepremie	Bedrijfssaldo	hectarepremie	Totaal bedrijfsresultaat
1	50% zetmeelaardappels 25% suikerbieten 15% graan 10% uien	Basis	€340.746	€24.921	€365.667
2	50% zetmeelaardappels 25% suikerbieten 25% graan	Brons	€277.932	€31.103	€309.035
3	33,3% zetmeelaardappels 33,3% graan 22,2% bieten 11,1% uien	Zilver	€301.524	€35.220	€336.744
4	33,3% zetmeelaardappels 22,2% suikerbieten 29,4% graan 11,1% uien 3,9% groene braak	Goud	€296.544	€45.500	€342.044

5. Discussie

Het doel van dit onderzoek is om akkerbouwers in Drenthe inzicht te geven welke keuzes er gemaakt kunnen worden en wat dit oplevert voor hun bedrijf. In de resultaten zijn verschillende uitkomsten gekomen, die in dit hoofdstuk worden bediscussieerd.

Er kunnen resultaten zijn weergegeven die ongewenst zijn beïnvloed, daarnaast kunnen de uitslagen gecompliceerder zijn dan dat ze in de resultaten zijn weergegeven. Daarnaast voert RVO nog altijd kleine aanpassingen door, die ook de resultaten kunnen beïnvloeden. De hulptools die zijn gebruikt voor het berekenen van de resultaten zijn zorgvuldig uitgezocht met Delphy team akkerbouw Noord-Oost.

Deelvraag 1

In deelvraag 1 is besproken welke nieuwe verplichtingen omtrent het GLB en 7APN direct de meeste invloed hebben op het bedrijfsresultaat. De resultaten zijn zo goed mogelijk weergegeven, maar verschillen sterk per akkerbouwer. Zo wordt het gemiddelde genomen van 2,25% voor bufferstroken en 1,25% voor niet productief. Dit kan echter ook oplopen, waardoor het verlies van areaal groter is en er het bedrijfsresultaat dus lager kan zijn. Het onderzoek is gedaan over Drenthe. Drenthe is echter een provincie met enerzijds grote percelen in het veenkoloniale gedeelte en anderzijds kleine percelen bij de Drentse zanddorpen, hierdoor kan het aandeel sloot per bedrijf sterk verschillen.

Door de gewasrotatie zal er meer graan in het bouwplan moeten komen. Zoals blijkt uit de resultaten, is dit negatief voor het bedrijfssaldo. Uit de onderzochte literatuur blijkt echter dat het verschil €92 per hectare is (Spruijt et al., 2013), wanneer een akkerbouwer van 1 op 2 aardappelteelt naar 1 op 3 aardappelteelt gaat. Dat is een kleiner verschil, dan uit de resultaten van dit onderzoek blijkt. Dit komt waarschijnlijk doordat het onderzoek uit de literatuur dateert uit 2013 en in dat onderzoek de hogere opbrengst door een ruimer bouwplan ook is meegeteld.

Deelvraag 2

Uit deelvraag 2 moet duidelijk worden welke bouwplannen interessant zijn voor een akkerbouwer en waar hij ook daadwerkelijk naar over zou kunnen stappen. De bouwplannen die gekozen zijn, zijn erg reëel. Bij situatie 3 en situatie goud zijn de bouwplannen echter wel zo veranderd, dat de akkerbouwer een deel van zijn bietenquotum moet verkopen en een deel van zijn aandelen van AVEBE kwijt zal moeten worden. Dit quotum levert geld op en om van de aandelen van AVEBE af te komen zal er betaald moeten worden. Ook is er minder arbeid nodig om het bedrijf rond te zetten wanneer het bedrijf meer graan gaat verbouwen en dus zal extensiveren, hierbij kunnen kosten gespaard worden op personeel. Daarnaast zijn er veel manieren om het bouwplan in te vullen. Het aantal bouwplannen dat is onderzocht is echter beperkt gehouden.

Deelvraag 3

De getallen van gewassaldo is sterk afhankelijk per jaar, met name uien. Uien is namelijk een risicovolle teelt omdat de prijs erg kan fluctueren. Het saldo per gewas is zo goed mogelijk weergegeven, maar hangt het per jaar sterk af.

De hectarepremie kan ook per bedrijf verschillen, er zijn namelijk bedrijven met struweel of bossen langs de percelen. Deze bedrijven kunnen dit meetellen voor de eco-premie waardoor zij eerder in een hogere klasse komen van de eco-premie.

6. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zal de hoofdvraag beantwoord worden aan de hand van de deelvragen en de bijbehorende onderzoeksresultaten.

6.1 Conclusie

In dit onderzoeksrapport is gekeken naar de financiële effecten die het nieuwe Gemeenschappelijk landbouwbeleid en het 7^e Actieplan nitraatrichtlijn hebben op het bedrijfsresultaat van akkerbouwers in Drenthe. Hierbij is gekeken welke verplichtingen directe gevolgen hebben en welke financiële gevolgen het heeft wanneer een akkerbouwer zijn bedrijfsvoering aanpast om meer extensiever te telen en dus meer eco-premie te ontvangen. Hierbij zijn verschillende situaties naast elkaar gelegd en vergeleken.

Conclusies per deelvraag:

Deelvraag 1: Wat zijn de financiële gevolgen van de nieuwe verplichtingen van het GLB en het 7^e Actieplan nitraatrichtlijn?

Uit de resultaten blijkt dat met name de bufferstroken en de gewasrotatie de meeste directe invloed hebben op het bedrijfsresultaat van een akkerbouwer. Het 4% niet areaal dat verplicht is wordt grotendeels al aan voldaan door de sloten die meegeteld mogen worden. Hierdoor hebben de bufferstroken, met een gemiddelde opbrengstderving van €7686, meer impact op het bedrijfsresultaat dan de verplichting van 4% niet productief in de meeste gevallen.

De verplichting om aan gewasrotatie te doen heeft in de meeste gevallen de grootste impact. Er is onderzocht wat er met het bedrijfsresultaat gebeurt wanneer er meer zomergerst en wintertarwe in gelijke verhouding wordt geteeld om te voldoen aan de verplichtingen. Dit gaat ten koste van zetmeelaardappels, uien en suikerbieten en daarom zal het bedrijfsresultaat met €25.607,80 dalen bij een akkerbouwer met 100 hectare in de veenkoloniën door de gewasrotatie.

Gemiddeld zijn de directe financiële gevolgen van de verplichtingen van het GLB en het 7^e APN dus €33.293,80

Deelvraag 2: Welke keuzemogelijkheden in bouwplan zijn interessant voor een akkerbouwbedrijf van 100 hectare in Drenthe?

Aangezien situatie 1, waarbij maar 15% graan wordt geteeld, niet meer mogelijk is op de lange termijn moet er verder gekeken worden naar de andere situaties. Op de korte termijn voldoet situatie 2 wel, maar vanaf 2027 is het verplicht om 33% rustgewassen te telen. Bovendien is het uiteindelijke resultaat met 25% graan, 25% suikerbieten en 50% zetmeelaardappels qua saldo niet interessant ten opzichte van situatie 3 en 4, waarbij 33% zetmeelaardappelen, 33% rustgewas, 22% suikerbieten en 11% uien wordt geteeld. In de laatste situatie wordt gekozen om 2% van het areaal in groene braak te doen, waardoor het uiteindelijk het hoogste bedrijfssaldo geeft en tegelijk voldoet aan de nieuwe eisen van het GLB en 7^e Actieplan nitraatrichtlijn.

Deelvraag 3: Wat zijn de gevolgen van de verschillende keuzemogelijkheden op het bedrijfsresultaat van een akkerbouwbedrijf van 100 ha in de Drenthe in 2024?

Er zijn in totaal 4 bouwplannen onderzocht en bekeken. Het hoogst haalbare totale saldo is wanneer de akkerbouwer 50% zetmeelaardappels, 25% suikerbieten, 15% graan en 10% uien teelt. Dit levert dan €365.667 op inclusief de hectarepremie.

Echter is het zo dat met dit bouwplan, het bedrijf in de komende jaren in de knel komt omdat er een verplichting is om 25% van het areaal een rustgewas te telen.

Om wel aan deze eis te voldoen en uien uit het bouwplan worden gehaald om plaats te maken voor graan, wordt het bedrijfssaldo €309.035.

Deze situatie is mogelijk tot 2027, maar daarna zal het aandeel rustgewas 33% moeten worden. Om ook hieraan te voldoen kan er worden gekozen om het volgende te telen: 33% zetmeelaardappels, 33% graan, 22% suikerbieten en 11% uien. Hierdoor wordt het bedrijfssaldo €336.744, met name door de uien stijgt dit bedrijfssaldo. Met dit bouwplan komt het bedrijf in de eco-premie zilver. Wanneer het bedrijf voor de eco-premie goud wil gaan, kan er ook de keuze worden gemaakt om 2 hectare van het graan braak te leggen, dit levert aan saldo van gewassen €4980 minder op, maar levert over het gehele bouwplan wel ruim €10300 meer op. Hierdoor stijgt het algehele bedrijfsresultaat met €5320 naar €342.044.

Uiteindelijk is het bouwplan dat tot 2023 het meest gangbaar was, ook het bouwplan die het hoogste financiële resultaat opleverde over het gehele bedrijf. Dit komt ook overeen met het literatuuronderzoek waarbij naar voren kwam dat telers van zetmeelaardappelen fors geraakt kunnen worden. In datzelfde onderzoek kwam echter ook naar voren dat eco-premies niet aantrekkelijk genoeg zouden zijn om mee te doen in de eco-regeling (Berkhout, 2021). Uit de resultaten blijkt dat wanneer aan de verplichtingen moet worden voldaan, het wel loont om uit te zoeken om zo ver mogelijk gebruik te maken van de eco-premies. Het nieuwe GLB en 7APN heeft dus wel degelijk invloed op het financiële resultaat van een akkerbouwer met 100 hectare in Drenthe, maar dit verschilt van bedrijf op bedrijf zeer sterk.

6.2 Aanbeveling

Uit de conclusie blijkt dus dat het niet direct zo is dat de bedrijfsvoering leidend is. Wanneer er door wordt gegaan op dezelfde manier als dat in het verleden is gedaan, kan het voorkomen dat er met meer arbeid en een intensiever bouwplan een minder financieel resultaat wordt behaald. Daarnaast moet in acht worden genomen dat de verplichtingen gewasrotatie en bufferstroken een directe invloed hebben op het bedrijfsresultaat.

Hoewel uit eerder onderzoek naar voren kwam dat eco-premies mogelijk niet aantrekkelijk genoeg waren om gebruik van te maken, blijkt uit dit onderzoek dat het loont om te onderzoeken in hoeverre er gebruik kan worden gemaakt van eco-premies. Het gebruik van eco-premies maximaliseren, kan een positieve invloed hebben op het bedrijfsresultaat.

Het is belangrijk om te benadrukken dat de financiële impact van het GLB en het 7^e Actieplan Nitraatrichtlijn kan variëren van bedrijf tot bedrijf. Elk akkerbouwbedrijf heeft andere

omstandigheden en mogelijkheden. Het is daarom raadzaam de conclusies en aanbevelingen van dit rapport naar de individuele situatie van het bedrijf aan te passen.

Verder onderzoek zal nodig zijn om te kijken welke mogelijkheden er nog meer liggen en welke bouwplannen met andere gewassen ook interessant kunnen zijn om de keuze groter te maken.

Bibliografie

- Archief RTV Drenthe. (2018, 18 September). *Akkerbouw in de Veenkoloniën*. rtdrenthe.nl. <https://www.rtdrenthe.nl/nieuws/138847/75-miljoen-voor-jonge-boeren-is-echt-een-opsteker>
- Berkhout, P., Jager, J., Jongeneel, R., & Smit, B. (2021, November). *Invulling Nationaal Strategisch Plan*. Wageningen University & Research. Geraadpleegd op 9 maart, van <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/556720>
- Berkhout, I. P. (2021, 19 November). *Verhoogde conditionaliteit: is een toeslag nog aantrekkelijk?* WUR. <https://www.wur.nl/nl/onderzoek-resultaten/onderzoeksinstituten/economic-research/show-weer/verhoogde-conditionaliteit-is-een-toeslag-nog-aantrekkelijk.htm>
- BIJ12. (2023, 2 Februari). *Het Agrarisch Natuurbeheer (ANLb)*. Geraadpleegd op 14 februari, van <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/subsidiestelsel-natuur-en-landschap/agrarisch-natuurbeheer-anlb/>
- CBS. (2022, 30 November). *CBS Statline*. Opendata.cbs.nl Geraadpleegd op 17 maart, van <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/80780ned/table?searchKeywords=veenkolonie%20gewassen>
- Countus. (2022, 21 December). *Overzicht maatregelen 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn voor de landbouw*. Geraadpleegd op 2 maart, van <https://www.countus.nl/kenniscentrum/nieuws/overzicht-maatregelen-7e-actieprogramma-nitraatrichtlijn-voor-de-landbouw>
- Countus. (2023, 1 Maart). *Het nieuwe GLB samengevat*. Geraadpleegd op 6 maart, van <https://www.countus.nl/kenniscentrum/nieuws/het-nieuwe-glb-samengevat#:~:text=De%20basisbetaling&text=Voldoe%20je%20aan%20de%20basisvoorwaarden,nog%20%E2%82%AC%2055%20bij%20optellen.>
- DCA MultiMedia. (2018a, 19 April). Wat kost een bunder grond in Europa?: Vooral stijgende grondprijzen. *Boerenbusiness*. Geraadpleegd op 9 januari, van <https://www.boerenbusiness.nl/artikel/10878278/wat-kost-een-bunder-grond-in-europa>
- DCA MultiMedia. (2018b, 4 mei). 3 redenen voor de stijgende grondprijs: Onder meer zonne-akkers. *Boerenbusiness*. Geraadpleegd op 9 januari, van <https://www.boerenbusiness.nl/grond/artikel/10878453/3-redenen-voor-de-stijgende-grondprijs>
- DCA MultiMedia. (2023, 8 februari). *Bietenprijs Cosun over 2022 fors hoger richting record*. Boerenbusiness. Geraadpleegd op 3 maart 2023, van <https://www.boerenbusiness.nl/akkerbouw/artikel/10902824/bietenprijs-cosun-over-2022-fors-hoger-richting-record>

- Dijkstra, S. (2023, 1 februari). *Bufferstroken in wetgeving vastgelegd*. Hendriksen Accountants En Adviseurs. Geraadpleegd op 26 februari 2023 van <https://hendriksen.nl/nieuws/bufferstroken-in-wetgeving-vastgelegd/#:~:text=De%20derogatiebeschikking%202022%2D2025%20bepaalt,van%20een%20bufferstrook%20moet%20zijn.>
- Gemeenschappelijk landbouwbeleid*. (2023, 31 januari). European Council. Geraadpleegd op 6 februari 2023 van <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/cap-introduction/>
- Graumans, K. (2022, 26 Oktober). Dit weten we over nieuw GLB en hoogte landbouwsubsidies. *Groenten & Fruit Actueel*. Geraadpleegd op 9 januari van <https://www.gfactueel.nl/dit-weten-we-over-nieuw-glb-en-hoogte-landbouwsubsidies/>
- Louis Bolk Instituut, Van den Berg, M., Heupink, D., & Hondebrink, M. (2022). *Innovatie veenkoloniën*. crkls.nl. Geraadpleegd op 13 maart van https://www.crkls.nl/app/uploads/2023/01/145_innovatie-veenkolonien_akkerranden_talud-enslootkantenbeheer.pdf
- Ministerie van Algemene Zaken. (2021, 26 November). Zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn na consultatie aangepast. *Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl*. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2021/11/26/zevende-actieprogramma-nitraatrichtlijn-na-consultatie-aangepast>
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (2021, November). *GLB in 2022 en 2023*. RVO.nl. Geraadpleegd op 2 maart 2023 van <https://www.rvo.nl/onderwerpen/glb/2022-en-2023>
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (2022, 2 maart). *Conditionaliteiten GLB 2023*. RVO.nl. Geraadpleegd op 3 maart 2023, van <https://www.rvo.nl/onderwerpen/glb-2023/conditionaliteiten>
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (2022, 5 mei). *Over het GLB. Toekomst GLB*. <https://www.toekomstglb.nl/over-glb>
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (2023a, 3 februari). *Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)*. RVO.nl. Geraadpleegd op 14 februari 2023 van <https://www.rvo.nl/onderwerpen/glb/anlb>
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (2023b, 23 februari). *Aanpassingen in het GLB op een rij*. RVO.nl. Geraadpleegd op 2 maart 2023 <https://www.rvo.nl/nieuws/aanpassingen-glb-2023>
- Nègre, F. (2022, April 1). *Het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en het Verdrag*. Europees Parlement. Geraadpleegd op 10 februari 2023 van <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/nl/sheet/103/het-gemeenschappelijk-landbouwbeleid-glb-en-het-verdrag>
- Peter Roek. (2022, 25 oktober). *De hectarepremies onder het nieuwe GLB*. Boerderij.nl.

<https://www.boerderij.nl/dit-weten-we-over-nieuw-glb-en-hoogte-landbouwsubsidies>

Raad van de EU & Europese Raad. (2021, 28 juni). *Tijddlijn – Geschiedenis van het GLB*.

European Council. Geraadpleegd op 10 februari 2023 van

<https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/cap-introduction/timeline-history/>

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. (2022, 2 Maart). *Conditionaliteiten GLB 2023*.

RVO.nl. Geraadpleegd op 6 maart 2023 van <https://www.rvo.nl/onderwerpen/glb-2023/conditionaliteiten>

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. (2023, februari). *Rustgewassen*. Rvo.nl.

Geraadpleegd op 8 maart 2023 van https://www.rvo.nl/sites/default/files/2023-02/Rustgewassen_1.pdf

Silvis, H., Voskuilen, M., & Wageningen University & Research. (2021). *Toekomst directe GLB-*

betalingen: strengere voorwaarden, minder geld. edepot.wur.nl. Geraadpleegd op 1

Maart, 2023, van <https://edepot.wur.nl/556025>

Spruijt, J., Van Dijk, W., & Runia, W. T. (2013). *Meer graan geeft lager bouwplansaldo*.

library.wur.nl. Geraadpleegd op 22 maart 2023 van

<https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/245732>

Van der Meulen, H. (2022, 19 December). *Inkomen bedrijf neemt toe door hoge prijzen en goede kg-opbrengsten*. Agrimatie.nl. Retrieved February 17, 2023, from

<https://www.agrimatie.nl/SectorResultaat.aspx?themaID=2272&indicatorID=2046&subpubID=2232§orID=2233>

Wageningen University & Research, Booij, J., Dirks, W. P., Ruigrok, T., Nieuwenhuizen, A., &

Kamp, J. (2021, April). *Autonome Aanpak Aardappelopslag*. library.wur.nl.

Geraadpleegd op 13 maart 2023 op

<https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/545572>

Wageningen University & Research, Janssens, B., Van der Meer, R., & Smit, B. (2020, april)

Gevolgen van de coronacrisis voor de aardappelsector

(Nr. 523069). Wageningen University & Research. <https://edepot.wur.nl/523096>

Wageningen University & Research. (2022a, December). *Hoog prijsniveau voor oogst 2022*.

Agrimatie. Retrieved March 1, 2023, from

<https://www.agrimatie.nl/sectorResultaat.aspx?subpubID=2232§orID=2233&themaID=2263&indicatorID=2051>

Wageningen University & Research. (2022b, December 12). *Inkomen uit bedrijf neemt toe*

door hoge prijzen en goede kg-opbrengsten. Agrimatie. Geraadpleegd op 1 maart

2023 van

<https://www.agrimatie.nl/SectorResultaat.aspx?themaID=2272&indicatorID=2046&subpubID=2232§orID=2233>

Bijlagen

Bijlage 1: beschikbare eco-regelingen (Countus,2023)

1. Gras/klaver (minimaal 25%)
2. Grasland met kruiden (minimaal 25%)
3. Langjarig grasland
4. Meerjarige teelt (twee jaar op een rij, telt pas vanaf tweede jaar mee)
5. Natte teelt
6. Rustgewas (een maal in de 3 jaar rustgewas)
7. Stikstofbindend gewas
8. Strokenteelt (minimaal 5 gewassen op een perceel)
9. Vezelgewas
10. Vroeg oogsten rooigewas (voor 1 september)
11. Vroeg oogsten rooigewas (voor 1 november)
12. Groenbedekking (vanggewas van voorgaand jaar tot 1 maart laten staan)
13. Onderzaai vanggewas (minimaal tot 1 december laten staan)
14. Biologische bestrijding
15. Verlengde weidegang (overdag)
16. Verlengde weidegang (dag en nacht)
17. Bufferstroken met kruiden (langs bouwland, van 1 april tot 1 oktober)
18. Bufferstroken met kruiden (langs grasland, van 1 april tot 1 oktober)
19. Groene braak (als hoofddeelt op een niet-productieve akker(rand), minimaal 3 meter langs de sloot zichtbaar bedekt tussen 31 mei en 31 augustus)
20. Houtig element (heg, haag, struweel het hele jaar in stand houden op of naast bouwlandgrond)
21. Houtig element (overige houtige elementen het hele jaar aanwezig op of naast bouwlandgrond)
22. Biologisch bedrijf (SKAL-gecertificeerd of in omschakeling naar biologisch)

Rustgewassen

Gewascode	Omschrijving
233	Tarwe, winter-
234	Tarwe, zomer-
235	Gerst, winter-
236	Gerst, zomer-
237	Rogge (geen snijrogge)
238	Haver
242	Bonen, bruine-
246	Karwijzaad
247	Blauwmaanzaad
258	Luzerne
265	Grasland, blijvend
266	Grasland, tijdelijk
308	Erwten (droog te oogsten)
311	Bonen, veld- (onder andere duiven-, paarden-, wierbonen)
314	Triticale
331	Grasland, natuurlijk. Met landbouwactiviteiten.
346	Tagetes erecta (Afrikaantje)
347	Tagetes patula (Afrikaantje)
381	Teff
382	Spelt
427	Overige groenbemesters, niet-vlinderbloemige-
428	Gele mosterd
516	Miscanthus (olifantsgras)
655	Zwarte mosterd
663	Lupinen, niet bittere
664	Raapzaad
665	Sojabonen

666	Lijnzaad niet van vezelvlas (olievlas)
669	Zwaardherik (aaltjesvanggewas)
670	Japanse haver
671	Raketblad (aaltjesvanggewas)
6763	Klaver, rode, klaverzaad
6762	Klaver, rode, groenbemesting, vanggewas
853	Bonen, tuin- (droog te oogsten) (geen consumptie)
854	Bonen, tuin- (groen te oogsten)
944	Hennep, vezel-
964	Dahlia, overige bloemkwekerijgewassen
965	Dahlia, droogbloemen
979	Lelie, overige bloemkwekerijgewassen
980	Lelie, droogbloemen
982	Narcis, overige bloemkwekerijgewassen
983	Narcis, droogbloemen
997	Dahlia, bloembollen en - knollen
1002	Lelie, bloembollen en -knollen
1003	Narcis, bloembollen en -knollen
1022	Quinoa
1025	Pioenroos, overige bloemkwekerijgewassen
1026	Pioenroos, droogbloemen
1034	Kanariezaad
1035	Naaldaar (Setaria)
1054	Pioenroos, vermeerdering
1922	Koolzaad, winter (incl. boterzaad)
1923	Koolzaad, zomer (incl. boterzaad)
2652	Granen, overig
2744	Kruiden, zaden en opkweekmateriaal
2747	Peulen, productie
2748	Peulen, zaden en opkweekmateriaal
2759	Rodekool, productie
2760	Rodekool, zaden en opkweekmateriaal
2761	Savooiekool, productie
2762	Savooiekool, zaden en opkweekmateriaal
2775	Spitskool, productie
2776	Spitskool, zaden en opkweekmateriaal
2789	Witte kool, productie
2790	Witte kool, zaden en opkweekmateriaal

6748	Beemdlangbloem, groenbemesting, vanggewas
3504	Bladrammenas
6750	Engels raaigras, graszaad
6751	Engels raaigras, groenbemesting, vanggewas
6752	Festulolium, graszaad
6753	Festulolium, groenbemesting, vanggewas
3510	Boekweit
6754	Italiaans raaigras, graszaad
6755	Italiaans raaigras, groenbemesting, vanggewas
6790	Westerwolds raaigras, graszaad
6791	Westerwolds raaigras, groenbemesting, vanggewas
3514	Niger
3517	Sarepta mosterd/Caliente
3519	Soedangras/Sorghum
6787	Timothee, groenbemesting, vanggewas
6786	Timothee, graszaad
6788	Veldbeemdgras, graszaad
6789	Veldbeemdgras, groenbemesting, vanggewas
6765	Klaver, witte, klaverzaad
6764	Klaver, witte, groenbemesting, vanggewas
3736	Vlas, vezel-
3805	Rietzwenkgras, industrie gras
6782	Rietzwenkgras, graszaad
6783	Rietzwenkgras, groenbemesting, vanggewas
6784	Roodzwenkgras, graszaad
6785	Roodzwenkgras, groenbemesting, vanggewas
6636	Naakte haver
6806	Snijrogge

Bijlage 3: Landbouw; gewassen en grondgebruik naar regio (CBS, 2022)

Landbouw; gewassen, dieren en grondgebruik naar regio	Regio's	Drenthe (PV)	Drenthe (PV)	Drenthe (PV)	Drenthe (PV)
Onderwerp	Perioden	2015	2020	2021	2022*
Aantal landbouwbedrijven, totaal	aantal	3411	2760	2740	2676
Oppervlakte cultuurgrond	are	14960970	14833887	14906295	14758087
Oppervlakte akkerbouw	are	5548064	5930475	5929649	6088368
Oppervlakte grasland en groenvoer	are	9126219	8575369	8637410	8337215
Oppervlakte akkerbouw	are	5548064	5930475	5929649	6088368
Aardappelen totaal	are	2764986	2892581	2887604	2845728
Consumptieaardappelen	are	365918	398647	391164	440732
Pootaardappelen	are	128415	154168	158622	149850
Zetmeelaardappelen	are	2270653	2339766	2337818	2255146
Akkerbouwgroenten Totaal	are	106405	244328	310740	270989
Oppervlakte Totaal Uien	are	54268	206015	259198	230704
Oppervlakte Totaal granen	are	1594235	1263994	1183834	1377890
Oppervlakte Winter- en Zomergerst	are	913254	789528	693758	789312
Oppervlakte Corn Cop Mix	are	19825	5998	5716	5482

Oppervlakte Korrelmaïs	are	78383	77067	69374	96012
Oppervlakte Rogge (geen snijrogge)	are	26837	39378	36057	42922
Oppervlakte Winter- en Zomertarwe	are	513366	325801	345925	412556
Oppervlakte Triticale	are	10123	13588	18407	10924
Oppervlakte Totaal Handelsgewassen	are	96095	102058	114082	122118
Oppervlakte overige handelsgewassen	are	7845	11664	22753	23901
Oppervlakte Totaal Peulvruchten	are	2530	10201	10319	17519
Oppervlakte Veldbonen	are	1241	8522	9730	15563
Oppervlakte Suikerbieten	are	886661	1232807	1226928	1260144
Oppervlakte overige akkerbouwgewassen	are	52208	121898	144377	137892
Oppervlakte Braak	are	30267	47089	42125	45870
Bron: CBS					

Bijlage 4: Saldoberekeningtool 50% zetmeelaardappels, 25% suikerbieten, 7,5% wintertarwe 7,5% zomergerst 10% uien.

Automatisch opslaan ☐ Saldoberekening 7,5 wt 7,5zg 10ui 25bt 50z... • Voor het laatst gewijzigd: 24 mei									
Bestand Start Invoegen Pagina-indeling Formules Gegevens Controleren Beeld Automatiseren Help									
Plakken Arial 10 B I U Lettertype Terugloop Samenvoegen en centreren Uitlijning Aangepast % 000 Getal Voorwaardelijke opmaak Opmaak als tabel Stijlen Invoegen Verwijderen Opmaak Cellen									
K25	Zoeken								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
2	Bouwplan	Hectares	Ton	Saldo EM	Saldo LW	Totaal bedrijf EM	Totaal bedrijf LW		
3	Zetmeelaardappelen	50,0		€ 3.401,65	€ 2.991,65	€ 170.082,50	€ 149.582,50	€ 3.197	
4	Consumptieaardappelen	0,0		€ 5.043,50	€ 4.633,50	€ 0,00	€ 0,00	€ 4.839	
5	Poters NAK	0,0		€ 5.712,08	€ 5.302,08	€ 0,00	€ 0,00	€ 5.507	
6	Poters TBM	0,0		€ 460,22-	-€ 870,22	€ 0,00	€ 0,00	€ 665-	
7	Suikerbieten	25,0		€ 3.927,63	€ 3.542,63	€ 98.190,65	€ 88.565,65	€ 3.735	
8	Wintertarwe	7,5		€ 1.731,29	€ 1.276,29	€ 12.984,66	€ 9.572,16	€ 1.504	
9	Zomertarwe	0,0		€ 1.143,62	€ 758,62	€ 0,00	€ 0,00	€ 951	
10	Wintergerst	0,0		€ 1.466,37	€ 1.081,37	€ 0,00	€ 0,00	€ 1.274	
11	Zomergerst	7,5		€ 1.178,47	€ 793,47	€ 8.838,51	€ 5.951,01	€ 986	
12	Uien	10,0		€ 7.049,78	€ 6.889,78	€ 70.497,75	€ 68.897,75	€ 6.970	
13	Snijmaïs	0,0		€ 703,65-	-€ 1.208,65	€ 0,00	€ 0,00	€ 956-	
14	Korrelmaïs	0,0		€ 475,40-	-€ 980,40	€ 0,00	€ 0,00	€ 728-	
15	Graszaad	0,0		€ 518,60-	-€ 678,60	€ 0,00	€ 0,00	€ 599-	
16	Chicorei	0,0		€ 1.403,25-	-€ 1.858,25	€ 0,00	€ 0,00	€ 1.631-	
17	Peen	0,0		€ 1.142,38-	-€ 1.992,38	€ 0,00	€ 0,00	€ 1.567-	
18	Hennep	0,0		€ 2.435,20	€ 1.980,20	€ 0,00	€ 0,00	€ 2.208	
19		0,0							
20		0,0							
21		0,0							
22		0,0							
23		0,0							
24		0,0							
25		0,0							
26	Totaal:					€ 360.594	€ 322.569	€ 341.582	
27									
< > ... GBM Overzicht Bemesting Aardappelen Suikerbieten Granen Uien Maïs Graszaad Chicorei Peen Hennep Overzicht saldi Bedrijfs Gereed Toegankelijkheid: onderzoeken									

Bijlage 5: Saldoberekeningtool 44,1% zetmeelaardappels, 22,1% suikerbieten, 12,5% wintertarwe, 12,5% zomergerst 8,8% uien.

Automatisch opslaan Saldoberekening 7.5 wt 7.5zg 10u1 25bt 50z... • Voor het laatst gewijzigd: 24 mei

Bestand Start Invoegen Pagina-indeling Formules Gegevens Controleren Beeld Automatiseren Help

K25

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
	Bouwplan	Hectares	Ton	Saldo EM	Saldo LW	Totaal bedrijf EM	Totaal bedrijf LW						
2	Zetmeelaardappelen	44,1		€ 3.401,65	€ 2.991,65	€ 150.012,77	€ 131.931,77	€	3.197				
3	Consumptieaardappelen	0,0		€ 5.043,50	€ 4.633,50	€ 0,00	€ 0,00	€	4.839				
4	Poters NAK	0,0		€ 5.712,08	€ 5.302,08	€ 0,00	€ 0,00	€	5.507				
5	Poters TBM	0,0		€ 460,22	€ 870,22	€ 0,00	€ 0,00	€	865				
6	Suikerbieten	22,1		€ 3.927,63	€ 3.542,63	€ 86.800,53	€ 78.292,03	€	3.735				
7	Wintertarwe	12,5		€ 1.731,29	€ 1.276,29	€ 21.641,09	€ 15.953,59	€	1.504				
8	Zomertarwe	0,0		€ 1.143,62	€ 758,62	€ 0,00	€ 0,00	€	951				
9	Wintergerst	0,0		€ 1.466,37	€ 1.081,37	€ 0,00	€ 0,00	€	1.274				
10	Zomergerst	12,5		€ 1.178,47	€ 793,47	€ 14.730,84	€ 9.918,34	€	986				
11	Uien	8,8		€ 7.049,78	€ 6.889,78	€ 62.038,02	€ 60.630,02	€	6.970				
12	Snijmais	0,0		€ 703,65	€ 1.208,65	€ 0,00	€ 0,00	€	956				
13	Korrelmais	0,0		€ 475,40	€ 980,40	€ 0,00	€ 0,00	€	728				
14	Graszaad	0,0		€ 518,60	€ 678,60	€ 0,00	€ 0,00	€	599				
15	Chicorei	0,0		€ 1.403,25	€ 1.858,25	€ 0,00	€ 0,00	€	1.631				
16	Peen	0,0		€ 1.142,38	€ 1.992,38	€ 0,00	€ 0,00	€	1.567				
17	Hennep	0,0		€ 2.435,20	€ 1.980,20	€ 0,00	€ 0,00	€	2.208				
18		0,0											
19		0,0											
20		0,0											
21		0,0											
22		0,0											
23		0,0											
24		0,0											
25		0,0											
26	Totaal:					€ 335.223	€ 296.726	€	315.975				

GBM Overzicht Bemesting Aardappelen Suikerbieten Granen Uien Mais Graszaad Chicorei Peen Hennep Overzicht saldi Bedrijfsverzicht GBF

19°C Zonning 17:10 5-6-2023

Bijlage 6: GLB-tool, Check offline, met 50% aardappels, 25% suikerbieten, 15% graan en 10% uien.

✓ CHECK Offline - [002: Bouwplan]

✓ Bestand Instellingen Beheer Extra Venster Help

Configuratie Gegevens invoer Subadministratie Hoofadministratie

Jaar 2023

Adviestool GLB 2023 e.v.

Basis- en eco-premie

Samenvatting		Eco-regeling	
Totaal areaal (ha)	Niet-subsidiabele oppervlakte (ha)	Punten	Waarde
102,99	0,00	Doelen	Benodigd Behaald
102,99	0,00	Klimaat 154,5 63,1	Brons min. € 60 € 6.179
€ 24.921	€ 0	Bodem 77,2 141,0	Zilver min. € 100 € 10.299
€ 0	€ 0	Water 77,2 67,6	Goud min. € 200 € 20.598
€ 24.921	€ 0	Landschap 25,7 96,8	Behaald € 57 € 5.841
		Biodiversiteit 128,7 164,3	
		Voldoet niet	Voldoet niet
			Te ontvangen eco-premie € 0 € 0

Gewassen kiezen op basis van: Gewascode

Gewassen en/of percelen

Gewas	Aantal	Oppervlakte (ha)	Regio	Aangepaste oppervlakte (ha)	Eco-activiteit	Gewascode	Oppha	Klimaat	Bodem & Lucht	Water	Landschap	Biodiversiteit	Waarde
1926 - Agrarisch natuurnet	2,25	(1)	0,00	0,00	Bufferstrook met kruiden, bouwland	2,25	2	4	4	30	60		
2017 - Aardappelen, zetmeel	48,87	(1)	0,00	0,00		48,87							
233 - Tarwe, winter-	7,33	(1)	0,00	0,00	Rustgewas	7,33	4	4	4	2	2	105	
236 - Gerst, zomer-	7,33	(1)	0,00	0,00	Rustgewas	7,33	4	4	4	2	2	105	
256 - Bieten, suiker-	24,44	(1)	0,00	0,00	Vroeg ras rooigewas 1 november	24,44	0	3	0	0	0	176	

Instellingen Invoer eco-activiteiten Uitgangspunten Eco-stapeling Gewas per eco-activiteit Kaart regio-indeling

Bijlage 7: Saldoberekeningstool, 50% zetmeelaardappels, 25% suikerbieten, 12,5% zomergerst en 12,5% wintertarwe

Bijlage 9: Saldoberekeningstool, 33,33% zetmeelaardappels, 22,22% suikerbieten, 16,66% zomergerst en 16,66% wintertarwe

Automatisch opslaan ☐ Saldoberekening 7,5 wt 7,5zg 10ui 25bt 50z... • Voor het laatst gewijzigd: 24 mei									
Bestand Start Invoegen Pagina-indeling Formules Gegevens Controleren Beeld Automatiseren Help									
Plakken Arial 10 A⁺ A⁻ B I U Lettertype Terugloop Samenvoegen en centreren Uitlijning Getal % 000 0,00 →0 Getal Voorwaardelijke opmaak Opmaak als tabel Celstijlen Invoegen Verwijder Opmaak Cellen									
J26									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
3	Zetmeelaardappelen		32,58		€ 3.401,65	€ 2.991,65	€ 110.825,76	€ 97.467,96	€ 3.197
4	Consumptieaardappelen		0,00		€ 5.043,50	€ 4.633,50	€ 0,00	€ 0,00	€ 4.839
5	Poters NAK		0,00		€ 5.712,08	€ 5.302,08	€ 0,00	€ 0,00	€ 5.507
6	Poters TBM		0,00		€ 460,22	-€ 870,22	€ 0,00	€ 0,00	€ 665
7	Suikerbieten		21,72		€ 3.927,63	€ 3.542,63	€ 85.308,03	€ 76.945,83	€ 3.735
8	Wintertarwe		16,29		€ 1.731,29	€ 1.276,29	€ 28.202,67	€ 20.790,72	€ 1.504
9	Zomertarwe		0,00		€ 1.143,62	€ 758,62	€ 0,00	€ 0,00	€ 951
10	Wintergerst		0,00		€ 1.466,37	€ 1.081,37	€ 0,00	€ 0,00	€ 1.274
11	Zomergerst		16,29		€ 1.178,47	€ 793,47	€ 19.197,24	€ 12.925,59	€ 986
12	Uien		10,86		€ 7.049,78	€ 6.889,78	€ 76.560,56	€ 74.822,96	€ 6.970
13	Snijmaïs		0,00		€ 703,65	-€ 1.208,65	€ 0,00	€ 0,00	€ 956
14	Korrelmaïs		0,00		€ 475,40	-€ 980,40	€ 0,00	€ 0,00	€ 728
15	Graszaad		0,00		€ 518,60	-€ 678,60	€ 0,00	€ 0,00	€ 599
16	Chicorei		0,00		€ 1.403,25	-€ 1.858,25	€ 0,00	€ 0,00	€ 1.631
17	Peen		0,00		€ 1.142,38	-€ 1.992,38	€ 0,00	€ 0,00	€ 1.567
18	Hennep		0,00		€ 2.435,20	€ 1.980,20	€ 0,00	€ 0,00	€ 2.208
19			0,0						
20			0,0						
21			0,0						
22			0,0						
23			0,0						
24			0,0						
25			0,0						
26	Totaal:		97,74				€ 320.094	€ 282.953	€ 301.524

Bijlage 10: GLB-tool, Check offline, met 33% zetmeelaardappels, 33% graan, 22% suikerbieten en 11% uien.

CHECK Offline - [002: Bouwplan]

Bestand Instellingen Beheer Extra Venster Help

Configuratie Gegevens invoer Subadministratie Hoofadministratie

Algemene gegevens

Algemene bedrijfsgegevens

Adviestool

GLB 2023 e.v.

Jaar 2023

Adviestool GLB 2023 e.v.

Samenvatting

Totaal areaal (ha)

102,99

Niet-subsidiabele oppervlakte (ha)

0,00

Subsidiabel areaal (ha)

102,99

Basispremie

€ 24.921

Eco-premie

€ 10.299

Totaal te ontvangen

€ 35.220

Gewassen kiezen op basis van:

Gewascode

Eco-regeling

Doelen

Benodigd

Behaald

220,0

Klasse

Waarde

Benodigd

Per ha

Bedrijf

Klimaat

154,5

220,0

Brons

€ 60

€ 6.179

Bodem

77,2

375,7

Zilver

min.

€ 100

€ 10.299

Water

77,2

288,8

Goud

min.

€ 200

€ 20.598

Landschap

25,7

186,1

€ 100

€ 10.338

Biodiversiteit

128,7

264,5

Voldoet

Voldoet

Te ontvangen eco-premie

€ 100

€ 10.299

Gewassen en/of percelen

Eco-regeling

Gewas

Aantal

Oppervlakte

Regio

Aangepaste oppervlakte

Eco-activiteit

Groen €

Opdr. ha.

Klimaat

Bodem & Lucht

Water

Landschap

Bio-diversiteit

Vaarde

Opmerking

Naam perceel

(ha)

1

(ha)

102,99

2017 - Aardappelen, zetmeel

32,58

(1)

10,00

Groenbedekking (1 jan. t/m 28 feb.)

10,00

2

3

3

1

1

51

233 - Tarwe, winter-

16,29

(1)

0,00

Rustgewas

16,29

4

4

4

2

2

105

236 - Gerst, zomer-

16,29

(1)

0,00

Rustgewas

16,29

4

4

4

2

2

105

256 - Bieten, suiker-

21,72

(1)

0,00

Vroeg ras rooigewas 1 november

21,72

0

3

0

0

0

176

Groenbedekking (1 jan. t/m 28 feb.)

21,72

2

3

3

1

1

51

3